

Energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Deres ref.
Vår ref.: 24/3009

Vår ref.
2024/825-2

Saksbehandler
Jan Henrik Sandberg, 976 82 469

Dato
12.03.2025

Strategisk konsekvensutredning for havvind i områdene Sørvest F, Vestavind B og Vestavind F – Høringsuttalelse fra Norges Fiskarlag

Vi viser til Energidepartementets (ED) høring av strategisk konsekvensutredning (SKU) for havvind for utredningsområdene Sørvest F, Vestavind B og Vestavind F, som har høringsfrist den 12. mars i år. Norges Fiskarlags uttalelse er utarbeidet i samarbeid med våre medlemslag. Medlemslaget Fiskebåt sender også egen uttalelse i saken.

Bakgrunn:

Regjeringen lanserte i mai 2022 en ambisjon om å åpne areal for installering av hele 30 GW vindkraft på norsk sokkel innen 2040. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) fikk deretter i oppdrag å identifisere nye potensielle områder for vindkraft i våre farvann. Dette oppdraget ble gjennomført i samarbeid med bl.a. Fiskeridirektoratet, Miljødirektoratet, Kystverket og Sokkeldirektoratet.

NVE og de andre fagdirektoratene la fram sin utredning den 20. april 2023. Her ble det foreslått 20 nye potensielle områder for havvind, med et areal på til sammen 54 000 kvadratkilometer. Samtlige utredningsområder, med unntak av Vestavind D og Vestavind F, lå i sin helhet utenfor norsk territorialfarvann (utenfor 12 nautiske mil av grunnlinja).

NVEs rapport lå senere til grunn for «Forslag til program for strategisk konsekvensutredning for Sørvest F og Vestavind F» og «Forslag til utredningsprogram for 18 identifiserte områder for utbygging av vindkraft til havs». Disse utredningsprogrammene ble sendt på høring av Energidepartementet våren 2023. Norges Fiskarlag med medlemslag oversendte et omfattende samlet høringssvar (vedlagt) til forslagene til utredningsprogram.

På bakgrunn av høringen av utredningsprogrammene, og ED sin endelige fastsettelse av disse, har NVE nå koordinert en omfattende SKU for havvind for de identifiserte utredningsområdene for havvind på norsk sokkel. Også i dette arbeidet har NVE fått innspill fra en referansegruppe bestående av bl.a. Fiskeridirektoratet, Miljødirektoratet, Søkeldirektoratet og Kystverket.

Utredningsområdene Sørvest F, Vestavind B og Vestavind F er skilt ut i en egen leveranse i SKU'en. Områdene Sørvest F (2702 km²) og Vestavind F (1989 km²) er utvidelser av de allerede åpne områdene Sørlege Nordsjø II og Utsira Nord. Området Vestavind B (2985 km²) ligger utenfor nordlige del av Vestland fylke, 30 – 50 km fra land. Hensikten med å sende disse tre utredningsområdene på høring allerede nå, er å legge til rette for at de kan bli vedtatt åpnet i løpet av 2025. SKU for de øvrige 17 utredningsområdene, skal etter planen sendes på høring innen utgangen av juni i år.

Denne SKU'en dekker 22 ulike hovedtema. For hvert tema er det gjort en faglig vurdering av hvilke konsekvenser en havvindutbygging kan ha. 10 av temaene er utredet av statlige etater eller direktorater, mens 12 av temaene er utredet av eksterne konsulenter og forskere. Konsekvensene forsøkt vurdert etter en felles standardisert metodikk.

NVEs hovedkonklusjoner for utredningsområdene:

I SKU'en for utredningsområdene Sørvest F, Vestavind B og Vestavind F kommer NVE med følgende hovedkonklusjoner:

- *Sørvest F* kan åpnes for videre havvindutbygging, og ett nytt prosjektområde kan utlyses i neste runde. Ytterligere utlysning bør avvente til at et bedre beslutningsgrunnlag er tilgjengelig for trekkfugl.
- *Vestavind B* bør ikke åpnes før de strategiske konsekvensutredningene for de øvrige 17 områdene er gjennomført, og området er sammenlignet med andre nærliggende utredningsområder, som kan være mer egnet.
- *Vestavind F* kan åpnes for ytterligere havvind, og utbygd kapasitet i området kan økes med en størrelsesorden på 500 – 750 MW.

Den komplette leveransen for arbeidet med SKU for Vestavind B, Vestavind F og Sørvest F er publisert som en egen nettside: [Strategisk konsekvensutredning av vindkraft til havs](#). Etter høringen vil regjeringen vurdere hvilke av de aktuelle områdene/delområdene, som eventuelt skal åpnes for havvindproduksjon.

Fiskarlagets grunnleggende syn på sameksistens med havvindnæringa:

Norsk fiskerinæring er en svært viktig produsent av klimavennlig og sunn sjømat, både i nasjonal og global sammenheng. Fiskeriene har vært avgjørende for utvikling og bosetting langs kysten gjennom hele vår historie, og er fortsatt en bærebjelke for vår økonomi og samfunnsutvikling. Fiskeriene er også en sentral historisk forutsetning for at Norge i dag har råderett, og dermed også mulighet til å drive annen næring, slik som petroleumsutvinning og vindkraftproduksjon, i et sjøområde tilsvarende seks ganger Norges landareal.

Fiskeriene er basert på fornybar biologisk produksjon, og fiskerne er derfor grunnleggende avhengige av et rent og rikt hav, godt forvaltede bestander og intakte økosystem. Hensynet til en god sjømattrygghet og forebygging av forurensning er helt essensielt. Det skiller fiskerinæringa fra mange andre næringer som bruker havet og kysten.

Norges Fiskarlag har som grunnholdning å være positivt innstilt til andre næringer. Det gjelder også for vindkraft til havs. Forutsetningen er at en må dokumentere at dette *ikke* vil kunne ødelegge for havmiljøet, viktige gyte- og oppvekstområder, gyte- og næringsvandring, rekruttering, sjømattrygghet og/eller for fiskernes driftsgrunnlag.

Vi konstaterer at Stortinget allerede i 2010, da havenergiloven ble vedtatt, slo fast: «*det er avgjørende at en satsing på havenergi lar seg forene med god sameksistens med fiskeriinteressene*». Senere stod det i regjeringserklæringen (Hurdalsplattformen) at sentrale gyteområder og fiskefelt måtte sikres mot ødeleggende påvirkning fra annen næringsvirksomhet, samt at det skulle sørges for god sameksistens mellom de ulike havnæringene. Regjeringens nye næringsplan for norske havområder slår også fast at viktige gyte-, oppvekst- og vandringsområder, og sentrale fiskefelt, skal tas hensyn til ved beslutninger om ny næringsvirksomhet.

Når det gjelder vilkår for utbygging av vindkraft til havs, så har Norges Fiskarlags siste Landsmøte, den 8. november 2023, slått fast:

1. *Landsmøtet krever at utbygging av nye næringer og aktiviteter ikke må gå på bekostning av gyte- og oppvekstområder, sjømattrygghet, fiskernes driftsgrunnlag eller selve utøvelsen av fisket.*
2. *Landsmøtet viser til at tildeling av areal til nye næringer må skje på et tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag. Det omfatter effekter på både havmiljø, sjømattrygghet, bestander og fiskerier. Ikke minst er det viktig å vite mer om*

hvordan vindkraftverk til havs kan påvirke gytevandring og rekruttering av arter som NVG-sild, lodde, torsk og tobis. Nødvendig kunnskap må være på plass før oppstart av konsekvensutredninger og før eventuelle åpningsvedtak. Inntil dette er på plass må føre var-prinsippet gjelde.

- 3. Areal er en begrenset ressurs, også til havs. Landsmøtet krever derfor at områder som skal åpnes for vindkraftutbygging og havbruk til havs må utnyttes mest mulig arealeffektivt. Hvis ikke vil arealbehovet, og dermed også konfliktene med fiskeri og havmiljø, kunne bli større enn nødvendig. Landsmøtet krever også at det allerede fra starten av må stilles klare juridiske og finansielle vilkår, som sikrer opprydding og tilbakeføring av anlegg etter endt drift.*
- 4. Landsmøtet konstaterer at det søkes om areal og statsstøtte til vindkraftverk, også utenom de offisielle åpningsprosessene. Landsmøtet mener utbygging av havvind i størst mulig grad må skje gjennom ordinære åpningsprosesser.*

Norges Fiskarlags landsstyre har poengtert at det heller ikke vil være miljøriktig, klimavennlig eller samfunnsøkonomisk lønnsomt å bygge ut vindkraftverk til havs, der hvor dette vil gå ut over klimavennlig og lønnsom høsting av sjømat. Landsstyret har videre slått klart fast at det må være uaktuelt å subsidiere utbygging av vindkraftverk, der hvor dette går på bekostning av fiskeri og havmiljø.

Norges Fiskarlag, våre medlemslag, Offshore Norge og ledende petroleums- og havvindselskap har de siste årene jobbet aktivt sammen for å etablere rammer for god sameksistens til havs. I den sammenhengen ble vi i juni 2023 enige om et [prinsippdokument og en dreiebok/veileder](#), som gjelder *all* utbygging av havvind på norsk sokkel, uavhengig av hjemmelslov. Her ble vi bl.a. enige om:

- All utbygging av vindkraftverk til havs må bygge på tilstrekkelig god kunnskap om effekter på havmiljø og fiskeri.
- Vindkraft til havs skal ikke bygges ut i viktige fiske- eller gyteområder. Det skal også tas nødvendig hensyn til vandringsruter for viktige bestander.
- Bygging og drift av havvindanlegg skal ikke gå ut over hensynet til sjømattrygghet.
- Områder som er foreslått, og/eller åpnet for utbygging av havvind, må utnyttes mest mulig optimalt. Både myndighetene og næringene må derfor helt fra starten av legge vekt på hensynet til arealeffektivitet.
- Kabler og undervannsinstallasjoner skal så langt det er mulig beskyttes og være overfiskbare.

- Det må allerede fra starten av være et statlig ansvar å stille klare vilkår, inkludert finansiell sikkerhet, som sikrer fjerning/opprydding av vindkraftanlegg etter endt drift.

Regjeringen har uttrykt sin klare støtte til dette arbeidet. Vi forutsetter derfor at også disse føringene blir lagt til grunn for videre planlegging og utvikling av vindkraft til havs i våre farvann.

Innspill til høringen fra Norges Fiskarlag:

Fagrapporter som er særlig sentrale for fiskerinæringen:

Vi konstaterer at det har blitt lagt ned et stort arbeid i utarbeidelsen av SKU'en for de tre første utredningsområdene for havvind. Denne bygger ikke minst på 22 fagutredninger. For 20 av disse temaene har det blitt utarbeidet egne fagrapporter (det er ikke utarbeidet separate fagrapporter for temaene «kostnader» og «elektronisk kommunikasjon»).

For Fiskarlagets del er fagrapportene om fiskeri (Sintef Ocean og Oslo Economics), naturmangfold og frie vannmasser (Akvaplan-niva, Niva og Runde Forskning) og bunnsamfunn og naturtyper (Akvaplan-niva og Niva) særlig viktige. Vi har kommentert disse tre fagrapportene nærmere nedenfor. Vi har også gått gjennom og kort kommentert forhold i fagrapportene om skipsfart, havner, forurensning og avfall, petroleumsaktivitet og lagring av CO₂, kraftsystem og nettilknytning og risiko for uønskede hendelser.

Metodikk:

En konsekvensutredning skal bidra til åpnere og mer kunnskapsbaserte plan- og utbyggingsprosesser. De skal sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelsen av planer og tiltak, og når det tas stilling til om, og på hvilke vilkår, planer og tiltak kan gjennomføres.

I arbeidet med denne SKU'en er det som nevnt utarbeidet en rekke separate fagutredninger, som skal gi grunnlag for en samlet vurdering. Det er derfor lagt opp til at fagutredningene skal forsøke å bruke samme metodikk. Det finnes imidlertid fortsatt ingen standardisert metode for utarbeidelse av slike SKU'er, og lovverket legger heller ikke føringer for valg av metode. NVE har i dette tilfellet valgt å ta utgangspunkt i Miljødirektoratets veileder M-1941 og Statens vegvesens håndbok V712 for å vektlegge aktuelle interesser, vurdere hvor sterkt disse vil bli påvirket og konkludere med hvilke konsekvenser havvind vil ha.

Norges Fiskarlag har lang erfaring med bruk av den overnevnte metodikken for utarbeidelse av konsekvensutredninger, først og fremst som berørt part. Vår erfaring er at metodikken/håndbøkene ofte har blitt brukt på en måte som systematisk har undervurdert hensynet til havmiljø, gyte- og oppvekstområder, sjømattrygghet og en allerede etablert fiskerincæring. På den andre siden har positive effekter av omsøkte tiltak som regel blitt overvurdert.

Norges Fiskarlag har flere ganger spilt inn våre bekymringer, om metodikken som brukes i konsekvensutredninger, til myndighetene. Dette ble ikke minst gjort i høringen av konsekvensutredningsforskriften. Her anmodet vi departementene om å starte opp et arbeid for å gjennomgå og forbedre metodikken for utarbeidelse av konsekvensutredninger for ny virksomhet til havs. Så vidt vi erfarer, så er ikke det fulgt opp. Vi frykter det kan ha bidratt til at hensynet til fiskeri og marint miljø har blitt noe svakere vektlagt i SKU'en, enn det realitetene skulle tilsi.

Kommentarer til NVEs hovedkonklusjoner for utredningsområdene:

Sørvest F

Sørvest F kan etter NVEs vurdering åpnes for ytterligere havvindutbygging. Det er i den sammenhengen foreslått to mulige prosjektområder, ett innenfor områdeutvidelsen i nord og ett prosjektområde i vest (innenfor arealet til Sørlige Nordsjø II). NVE anbefaler at ett nytt prosjektområde utlyses i neste runde. Dette vil komme i tillegg til Ventyr sitt allerede tildelte prosjektområde.

NVE anbefaler at utlysning av et nytt prosjektområde bør avvente til et bedre beslutningsgrunnlag er tilgjengelig, særlig for trekkfugl. Etter det bør en vurdere å legge til rette for en videre utbygging av området, med total installert kapasitet på 3000–3600 MW, inklusive det planlagte havvindanlegget til Ventyr (1500 MW).

Fra den tidligere prosessen med åpningen av Sørlige Nordsjø II er det kjent at Sørvest F ligger i/tett opp mot særlige verdifulle havområder (SVO) og gytefelt for tobis. Det er også et betydelig kommersielt fiske av tobis i den nordlige delen av Sørvest F, noe som nå bekreftes av fagutredningen. Her konkluderes det med at utbygging av havvind vil ha alvorlig konsekvens for fisket etter tobis innenfor et område på om lag 16 km². Dette er for øvrig et fiskeri som er strengt regulert gjennom en områdebasert forvaltning, der kun enkelte områder blir åpnet for fiske i en begrenset periode hvert år.

NVE foreslår at tobisen innenfor Sørvest F først bør hensyntas i en senere prosjektspesifikk konsekvensutredning. Etter vår oppfatning skaper dette unødvendig usikkerhet. Det er i praksis enighet om at havvind *ikke* skal bygges ut

I slike viktige fiskeområder. Selv om dette fiskeområdet har en liten utstrekning i nasjonal sammenheng, så er området svært viktig for de som bruker området. Vi ber derfor om at dette fiskeområdet for tobis i sin helhet unntas fra en eventuell åpning av Sørvest F. Eventuelt må det allerede nå slås fast området lengst nord i Sørvest F (nord for N57° 04') *ikke* må tildeles som utbyggingsområde. Av hensyn til fiskeri er det i tillegg behov for en buffersone/navigeringssone opp mot prosjektområder og vindkraftanleggene. Siden konfliktpotensialet med tobisfelt og fiskeri øker jo lenger nord en kommer i Sørvest F, så anbefaler vi å fokusere på allerede åpnete områder, og områder med mindre konfliktpotensial med fiskeri.

Når det gjelder Ventyr sitt planlagte prosjekt om utbygging av 1500 MW bunnfast havvind innenfor Sørvest F/Sørlige Nordsjø II, så har vi så langt hatt en god dialog med selskapet. Det er viktige fiskeområder for bl.a. tobis både vest og øst for Ventyr sitt prosjektområde. Av den grunn er det viktig å sikre muligheter for trygg transitt gjennom anlegget. Det ser ut til å bli fulgt opp. Det har imidlertid oppstått uklarheter om selskapet vil grave ned/beskytte eksportkabelen fra vindkraftanlegget og inn til land. Denne eksportkabelen vil måtte krysse svært viktige fiskeområder, både sør og nord for Norskerenna. Her må etablert nasjonal praksis, næringens overordnede prinsipper for god sameksistens og Stortingets føringer følges, slik at eksportkabelen blir gravd ned/beskyttet og gjort overfiskbar i disse områdene. Det vil også være nødvendig i et sikkerhets- og beredskapsperspektiv. Vi ber derfor departementet om å slå klart fast overfor Ventyr og andre havvindselskap at eksportkabler fra anleggene og inn til land skal spyles ned/beskyttes og være overfiskbare. Da vil en også unngå å skape unødvendig usikkerhet rundt den gode dialogen norsk havvind- og fiskerinæring har etablert de siste årene.

Vestavind B

Vestavind B er et nytt utredningsområde med relativt dype havområder, egnet for flytende vindturbiner. NVE anbefaler å vente med å åpne dette området inntil SKU'en for de øvrige 17 utredningsområdene er gjennomført, slik at egnetheten til Vestavind B kan sammenlignes med nærliggende områder. Det er særlig forholdet til petroleumsnæringen i området, som er årsaken til denne konklusjonen. Prosjektområdet i sørøst, med nett-tilknytning til Bergensområdet, blir vurdert som mest aktuelt å åpne for utbygging.

Det er i utgangspunktet relativt små konflikter med dagens fiskerier innenfor Vestavind B. Området omfatter allikevel gyte-, beite og vandringsområde for en rekke arter, inkludert makrell og ulike torskefisk. Konsekvensene for bl.a. korallhabitat og torskefisk er vurdert til middels.

Fagutredningen viser til at deler av det eneste sammenhengene registrerte gytefeltet for blålangefelt utenfor norskekysten overlapper med nordlige del av Vestavind B. Blålange er en rødlistet art, og blir dermed ikke fisket på i dag. På 1990-tallet pågikk det imidlertid et viktig fiskeri på denne arten. Våre medlemmer observerer nå økt (gyte)bestand av blålange nord av Fedje/Sognefjorden. Tilbakemeldingene er at blålange og lange beiter i Norskerenna, og trekker nordover i retning eggakanten for gyting. Det observerte hovedfeltet for blålange ligger rundt Vestavind B, og går 10–12 nautiske mil i østlig retning. Gyteområdet kan derfor være større enn det som i dag er registrert. Gyte- og beiteområdet for blålange må utredes nærmere, og vektlegges, dersom man skal gå videre med vurdering om åpning og tildeling av prosjektområder i Vestavind B. Inntil videre anbefaler vi en føre-var-tilnærming, og vi stiller oss bak NVEs anbefaling om å utsette en eventuell åpning av Vestavind B.

Vestavind F

Vestavind F kan etter NVEs vurdering åpnes for videre utbygging av havvind, gjennom å bygge ut noe mer kapasitet enn de 1500 MW det er åpnet for i dag (Utsira Nord). Utvidelse kan enten skje ved å åpne for økt kapasitet innenfor de tre eksisterende prosjektområdene, eller gjennom å etablere et nytt prosjektområde, fortrinnsvis i nordlige del av Vestavind F. Dette vil medføre en kapasitetsøkning på 500–750 MW innenfor området totalt sett. NVE mener at kun ett av alternativene bør prioriteres.

NVE vurderer konsekvensene for trekkfugl og sjøfugl til å kunne bli alvorlige. Utover det vurderer NVE at konsekvensene for miljø og samfunn, inkludert fiskeri, å være begrensede. Her er vi ikke uten videre enige i NVEs vurderinger. I vår uttalelse til utredningsprogrammet (vedlagt) slo vi fast: «Når det gjelder området Vestavind F, så er det registrert viktige gyteområder her. Det er også relativt stor fiskeriaktivitet i sørøstlige deler av denne foreslåtte områdeutvidelsen, ikke minst etter reke. Dette fiskeriet er svært viktig for deler av den mindre kystnære flåten i regionen. Det mangler generelt sporingsdata for denne flåten, men mange av rekefeltene er registrert i kystnære fiskeridata. Etter vår oppfatning er ikke dette innspillet hensyntatt godt i SKU'en.

Ovenfor omtaler vi «Skudefeltet», som er et godt kjent og svært viktig regionalt reketrålfelt innenfor sørlige del av Vestavind F. Det er også svært viktig å opprettholde et «snuområde»/buffersone for trålaktivitet her. En utvidelse av Vestavind F må dermed ikke skje i sørlig retning. Et eventuelt nytt prosjektområde i nord vil ikke gå nevneverdig ut over fiskeriinteressene. Vi kan også støtte opp om en kapasitetsøkning innenfor de tre prosjektområdene, som allerede er avsatt.

I tillegg vil vi igjen understreke viktigheten av at installasjon av eksportkabler fra Utsira Nord og inn til fastlandet må drøftes så tidlig som mulig med våre medlemslag. Disse kablene må søkes lagt utenom viktige fiskefelt, og graves ned/beskyttes slik at de blir til minst mulig hinder for fiskeri. Legging av kablene må også koordineres med annen infrastruktur, slik som etablerte gassrørledninger og kabler, inkludert framtidige kabler for planlagt elektrifisering av petroleumsfeltene Balder og Grane.

Fagrapport Fiskeri:

Vårt hovedinntrykk av fagrapporten om fiskeri, er at utrederne her har gjort en god og omfattende jobb. Det er også utarbeidet en nyttig tilleggsrapport om vurderinger av arealbehovet for ulike fartøy- og redskapsgrupper ved aktivt fiske.

Fagrapporten dokumenter at fiskeri er en plasskrevende næring, som er i stadig utvikling. Fiske er en «dynamisk aktivitet», som varierer med hvilken type fiskeri som foregår, bestandsstørrelse, utbredelse/vandringer, tid på året/mellom år, markedsforhold m.m. Identifisering av viktige fiskeområder kan derfor ikke kun ta utgangspunkt i historisk fiske.

Fagrapporten slår videre fast at vindkraftverk til havs *vil* gå ut over fiskeriene. De nære områdene rundt havvindanleggene blir uegnet for fiske, og kan også bli stengt for fiskerivirksomhet som følge av sikkerhetsrisiko. Fiskeriene som utøves i områdene i dag, må dermed utøves andre steder. Dette vil føre til redusert effektivitet, økte kostnader og/eller tapte inntekter for fiskerne.

Det konkluderes med at havvindutbygging vil ha en negativ konsekvens i alle de tre utredningsområdene, selv om de nåværende fiskeriene i områdene er svært lave i nasjonal målestokk. Havvindutbygging er ventet å ha størst negativ konsekvens for fiskeriene i Sørvest F. Dette gjelder særlig fiskeområdet for tobis, som ligger nord i dette utredningsområdet.

Delutredningen slår fast at alle komponenter og konstruksjoner på havbunnen *utenfor* selve vindkraftverket (inkludert eksportkabler) bør utformes slik at de er overfiskbare, og graves ned for å ikke være til hinder for fiskeriaktivitet. Det anses allikevel at avbøtende tiltak bare i begrenset omfang vil kunne redusere de negative konsekvensene for fiskeriene. Om fiskerinæringens interesserer isolert sett skal legges til grunn, burde havvind konsentreres til områder hvor det relativt sett er lite fangstaktivitet i dag.

I fagutredningen om virkninger av havvind på fiskeri blir fisket i de ulike utredningsområdene sammenlignet med fangst innenfor hele Norges økonomiske sone. Fangstmengden i tonn illustrerer ofte ikke godt nok fangstverdien, og dermed verdien av de aktuelle områdene i fiskerisammenheng. Reduksjon av tilgjengelig fiskeareal vil også medføre økt belastning på resterende areal. Det gjelder også på internasjonalt nivå, siden de fleste land i Nordsjøregionen har avtaler om en viss anledning til å fiske i hverandres soner.

Fagutredningen som omhandler fiskeri, tar ikke for seg påvirkning på marint liv, bestander og økosystem. Dette er naturligvis forhold som også vil være avgjørende for fiskerinæringen. Disse temaene har blitt utredet separat i rapportene Bunnsamfunn og naturtyper og Naturmangfold i de frie vannmasser.

Fagrapport Naturmangfold i de frie vannmasser.

Etter vår oppfatning er fagrapporten om naturmangfold i de frie vannmassene gjennomført på en god og grundig måte.

Denne delutredningen omfatter virkninger fra havvind på sjøpattedyr, plankton og ikke minst på fiskebestandene. De største påvirkningsfaktorene er vurdert å være oseanografiske endringer, undervannsstøy, elektromagnetisme, lysforurensning, og fysisk påvirkning fra fundamenter.

Viktigste avbøtende tiltak vil være å plassere havvindanlegg utenfor viktige funksjonsområder, slik som gyte- og vandringsområder. Kortvarige aktiviteter, slik som seismikk og pøling, bør gjennomføres i de minst sårbare periodene, det vil si utenom tidspunkt for bl.a. gyting og migrasjon.

Det slås også fast at utbygging av et større antall havvindanlegg innenfor et geografisk område vil kunne gi større negative konsekvenser enn det som "summen" av vurderingen i denne fagrapporten tilsier. Imidlertid er det lite kunnskap om slike sumeffekter per i dag.

Vi stiller spørsmål til utsagnet i rapporten om at «*noen fisk er imidlertid også følsomme for lydtrykk hvis de har luftfylte organer (svømmeblære)*». Her får vi inntrykk av at fiskearter uten svømmeblære, slik som makrell, flyndre og bruskfisk, ikke er følsomme for lydtrykk. Dersom det er riktig, burde det blitt dokumentert med referanser. For øvrig beskriver rapporten kunnskapsstatus og aktuelle kunnskapshull på en god og grundig måte.

Fagrapport Bunnsamfunn og naturtyper:

Etter vår oppfatning er også fagrapporten om bunnsamfunn og marine naturtyper utarbeidet på en god og grundig måte.

Utredningen omfatter virkninger av havvindutbygging på sjøbunnen, bunnlevende bestander, korallrev og andre marine naturtyper. Det oppgis bl.a. at elektromagnetisme fra strømførende kabler vil kunne ha størst negativ effekt på fiskearter som kommuniserer via elektromagnetiske felt, Det omfatter bl.a. bruskfisk og ål. Disse effektene vil reduseres når kablene graves ned i sedimentet.

Viktigste avbøtende tiltak vil være å kartlegge av sårbare habitater og organismer før installasjon av anlegg, og bruke resultatene av disse kartleggingene i videre planlegging for å redusere miljøpåvirkningene. Det oppfordres også til effektiv arealbruk innen hvert enkelt havvindanlegg, slik at direkte berørt bunnareal minimeres. Eksportkabler anbefales installert utenfor områder med sårbar bunnfauna. Også denne rapporten beskriver kunnskapsstatus og aktuelle kunnskapshull på en god og grundig måte.

Kartlegging av potensielle havvind-områder:

Det er enighet om at all utbygging av vindkraft til havs må bygge på tilstrekkelig god kunnskap om effekter på havmiljø og fiskeri. Det forutsetter igjen at områder som skal vurderes for havvindutbygging må kartlegges gjennom Mareano-programmet (eller med tilsvarende metodikk) før eventuelle åpningsvedtak. Først da vil en kunne identifisere og ta nødvendige hensyn til sårbare naturtyper, gyteområder, oppvekstområder og fiskeområder. Slike kartlegginger vil også være nødvendige for planlegging av forankringer, nedgraving av kabler og for å oppnå god sameksistens med fiskerincæring og andre. Vi oppfordrer derfor regjeringen om å forsere slike kartlegginger innenfor områder som kan være aktuelle å åpne for havvindutbygging.

Forurensning og sjømattrygghet:

Ivaretagelse av en god sjømattrygghet er helt essensielt for fiskerincæringa. Det innebærer at fisk og annen sjømat må inneholde minst mulig forurensning og fremmedstoffer, og slik være helt trygg som matvare. Fiskeri- og havvindæringens felles prinsippdokument slår derfor fast at utbygging og drift av havvindanlegg *ikke* må gå ut over hensynet til sjømattrygghet. Dette er også noe regjeringen har uttrykt støtte i forhold til.

Fagutredningen om forurensning og avfall viser til at vindkraftverk under visse forhold kan slippe ut betydelige mengder miljøgifter og andre skadelige stoffer

(f.eks. bisfenol A og PEFAS). Dette er stoffer som brytes seint ned, og som kan akkumuleres i de marine næringskjedene. Til tross for det er hensynet til sjømattrygghet og fremmedstoffer i praksis ikke vurdert fagutredningen. Etter vårt syn er det svært uheldig. Vi oppfordrer derfor til at det gjennomføre en ny faglig vurdering om hvordan hensynet til sjømattrygghet best kan bli ivarettatt ved utbygging, drift og avvikling av vindkraftverk til havs. Havforskningsinstituttet har nøkkelkompetanse på dette, og fungerer nå som forvaltningsstøtte-institutt.

HMS og sikkerhet:

Dersom det skal installeres 30 GW havvind i våre havområder, så vil denne nye næringa på sikt omfatte langt større havarealer, og langt flere enheter, enn dagens petroleumsnæring på norsk sokkel. Av den grunn vil også sikkerhetsutfordringene knyttet til fiskeri og sjøverts ferdsel (kollisjonsfare, fastheking av fiskeredskap m.m.) kunne bli langt større enn det vi nå opplever i forhold til petroleumsvirksomheten. Fagrapporten om risiko for uønskede hendelser omtaler allikevel i liten grad disse problemstillingene.

Der det skal installeres nye installasjoner til havs må det også innføres gode system for overvåking og varsling av fiskefartøy og annen sjøtrafikk i sanntid. Det må etableres en god beredskap for håndtering av ulykkeshendelser, inkludert muligheter for evakuering med både fartøy og helikopter. Det bør også være vaktfartøy og slepebåtkapasitet tilgjengelig, for å redusere potensialet for alvorlige ulykker dersom fartøy i nærområdene får driftsstans. Vi ber om at disse forholdene utredes nærmere *før* det tas beslutning om åpning av flere områder for havvind i våre farvann.

Normalt skal det ikke etableres «eksklusjonssoner» eller sikkerhetssoner for fiskeri ved havvindturbiner. I stedet bør det vurderes innføring av hensynssoner og/eller aktsomhetsområder. Når det gjelder fiskerinæringas syn på sikker ferdsel ved vindkraftverk til havs, så er dette nærmere beskrevet i vår uttalelse til «Regelverk for sikkerhet og arbeidsmiljø ved fornybar energiproduksjon til havs», datert 1. mars 2024 (vedlagt).

Skipsfart:

Fagrapporten om forholdet til skipsfart vurderer endret seilingsdistanse, økt tidsbruk og økte utslipp til luft. Det dokumenteres økte samfunnsøkonomiske kostnader for endret trafikkemønster ved Vestavind B og Vestavind F, men ingen økte kostnader for Sørvest F. Vi konstaterer at fiskefartøy i transitt mellom fiskefelt (noe som ikke minst er aktuelt i Sørvest F) dessverre ikke har blitt vurdert i fagutredningen. Etter vår oppfatning er det en svakhet, som bør korrigeres.

Sjøkabler:

Ved bygging av havvindanlegg må det installeres sjøkabler for å føre kraften inn til land. En slik eksportkabel vil naturligvis kunne medføre et arealbeslag på havbunnen. Dette vil avhenge antall kabler, og hvor tett kablene kan legges. Dette avhenger igjen av havdybde, bunnforhold, muligheter for reparasjon, beredskapshensyn og om det skal installeres kabler for likestrøm eller vekselstrøm. Det aller viktigste for fiskerinæringen er at kablene søkes lagt utenom viktige fiskefelt. Der hvor fiskefelt allikevel må krysses må kablene graves ned/beskyttes, slik at de ikke blir til hinder for fiskeri. Legging av eksportkabler må også koordineres med annen infrastruktur (allerede eksisterende rør og kabler), og det må tas særlig hensyn til fiskerier ved krysningspunkter og ved steindumping.

Etter vårt syn er det en betydelig svakhet med SKU'en at fagrapporten om kraftsystem og nettilknytning ikke omtaler vilkår for installasjon og beskyttelse av sjøkabler. Det bør korrigeres i den kommende SKU'en for de øvrige 17 områdene.

Havner og kystnært arealbruk:

Fagutredningen om havner beskriver dagens havnefasiliteter i Norge, men sier lite om arealbruk i sjø ved konstruksjon, sammenstilling og mellomlagring av turbinriggene. Behovet for opplagsområder er heller ikke nevnt. Dette ser nå ikke minst ut til å kunne bli en betydelig problemstilling i Yrkjefjorden, som ligger i Vindafjord og Tysvær kommuner i Rogaland. Vi ber derfor om at også arealbruken i kystnære områder hensyntas i det videre arbeidet.

Fagutredningen om havner vurderer heller ikke utenlandske havner (f.eks. Esbjerg i Danmark), som vil være aktuelle for sammenstilling og mellomlagring av vindturbiner som skal installeres på norsk sokkel. Dersom det ikke tas hensyn til dette, kan det oppstå risiko for overetablering av havnefasiliteter i Norge.

Lagring av CO2:

Fagutredningen om petroleumsaktivitet og lagring av CO2 viser til at CO2-lagring blant annet kan være aktuelt i den vestlige delen av Vestavind F. Rapporten slår samtidig fast: «*Aktivitet knyttet til petroleum- og lagring av CO2 i samme område som bygges ut for havvind blir vanskelig. Selv om det teknisk lar seg gjøre å bruke avbøtende tiltak, er det usikkert om industrien vil finne lønnsomhet i prosjektene, eller om de vil være villige til å ta risikoen som er forbundet med å operere i havvindområder*».

Verken karbonlagring eller utbygging av havvind er i utgangspunktet lønnsomme virksomheter i våre farvann per i dag. Flytende havvind vil kanskje aldri bli

lønnsomt i våre farvann. Vi stiller spørsmål til om dette bør brukes som argument for å unngå sameksistens. Dersom en legger opp til at det i overskuelig tid *ikke* skal kunne installeres flytende vindturbiner, og/eller kabler og annen infrastruktur, i områder der det i fremtiden kan lagres CO2 dypt nede berggrunnen, så vil det være en lite god og effektiv bruk av våre sjøarealer.

Av den grunn i stedet teknologien for overvåking av reservoarer for karbonlagring videreutvikles, slik at dette ikke utelukker enhver installasjon oppe på havbunnen, og i vannmassene, i fremtiden. Da vil en «sløse» mindre med havarealene, og dermed også unngå unødvendige konflikter med fiskeri og/eller sårbare marine naturtyper.

Arealeffektivitet:

Det er bred enighet om at områder som er åpnet for havvindutbygging må utnyttes best mulig, og at det helt fra starten av må legges stor vekt på arealeffektivitet i utbyggingene. Da vil en også «spare» arealer som er viktige for fiskeri og andre næringer og verdier.

Da regjeringens målsetting om å tildele areal for utbygging av hele 30 GW havvind i våre havområder ble lansert i mai 2022, var det forventet at dette kunne bygges ut innenfor et areal på om lag 5000 km². Imidlertid hadde en da ikke tatt hensyn til såkalte vake-tap, som medfører en stor reduksjon i energiproduksjon når vindturbiner «skygger» for hverandre. Det reelle arealbehovet for utbygging av 30 GW havvind i våre farvann ser derfor ut til å bli langt større enn det en la til grunn da regjeringens havvindambisjon ble vedtatt.

Vi konstaterer at SKU'en ikke har vektlagt hensynet til arealeffektivitet, slik vi hadde forventet. Når det f.eks. gjelder Vestavind F, som har et areal på rett i underkant av 2000 km², legger NVE nå opp til at det kun bør installeres 2000 – 2250 MW innenfor dette området. Det tilsvarer en arealeffektivitet på om lag 1 MW installert effekt per km² innenfor hele Vestavind F. Dersom dette skal gjelde generelt, så vil utbygging av 30 GW havvind i våre farvann kunne kreve åpning av nærmere 30 000 km² havvindareal, for å oppnå regjeringas målsetting. Det vil i så fall utgjøre et 4–5 ganger større areal, enn det som tidligere har blitt formidlet.

Når det gjelder fiskeri, så vil som nevnt hele de åpnede områdene i praksis bli utilgjengelig for fiskerivirksomhet, ikke bare de mer avgrensede prosjektområdene. Derfor er det svært viktig at myndighetene fra nå av legger større vekt på arealeffektivitet når nye områder for havvind skal åpnes, og når nye prosjektområder skal tildeles.

Vurdering av energikostnad:

NVE har estimert energikostnaden for bunnfaste og flytende havvindanlegg, i forhold til antatt levetid (her hele 30 år). For et framtidig flytende vindkraftverk på Vestavind F beregnes energikostnaden til 136 øre/kWh. Vi konstaterer at nyere erfaringstall, bl.a. fra Storbritannia, tyder på at energikostnaden for produksjon av flytende havvind i realiteten kan være nesten dobbelt så høy som dette. Dersom urealistiske tall for energikostnad legges til grunn for kommende politiske vedtak, så vil dette kunne påvirke avveininger i disfavør av hensynet til fiskeri, havmiljø og samfunnsøkonomi. Vi oppfordrer derfor til at det utarbeides en oppdatert og mer realistisk vurdering av energikostnadene for havvindproduksjon på norsk sokkel.

Opprydding og tilbakeføring:

I eksempelprosjektet, som er lagt til grunn for utarbeidelsen av fagrapportene, tas det utgangspunkt i at et vindkraftverk til havs vil ha en levetid på 30 år.

Havenergiloven § 6-1 – Nedlegging, slår fast at vindkraftverk til havs *skal* fjernes når anleggene legges ned. Dette lovverket stiller imidlertid fortsatt ingen krav om økonomiske garantier, som sikrer at dette i praksis vil skje (slik som f.eks. akvakulturloven stiller krav om). Fiskeri- og havvindorganisasjonene har derfor blitt enige om at det allerede fra starten av må være et statlig ansvar å stille klare vilkår, inkludert finansiell sikkerhet, som sikrer fjerning og opprydding av havvindanleggene etter endt drift. Ingenting av dette er imidlertid omtalt SKU'en.

Vi ber derfor departementet om å sørge for at det stille økonomiske garantier for opprydding og tilbakeføring etter endt drift, *før* det tildeles nye prosjektområder for havvind. Dette bør etter vår oppfatning også være et absolutt krav når det tildeles statsstøtte/subsidier til selskap som planlegger utbygging av havvind.

Manglende vurdering av samlede effekter:

NVE har som nevnt fastsatt et referanseprosjekt, som utgjør et felles utgangspunkt for beregningene i de 22 fagutredningene. Dette referanseprosjektet omfatter et større anlegg (1500 MW), betydelig større turbiner (22 MW) og en mer effektiv arealbruk (3,5 MW/km²) enn det som ser ut til å være tilfelle per i dag.

Dette referanseprosjektet utgjør bare en liten brøkdel av den mengden havvind regjeringen har mål om å bygge ut innen 2040 (30 GW). Regjeringen har gjennom Oostende-deklarasjonen også skrevet under på at vi ønsker å bidra til å bygge ut hele 300 GW havvind i Nordsjøen, noe som er 200 ganger mer enn dette referanseprosjektet. For å sette saken i perspektiv, så tilsvarende målsettingen om utbygging av 300 GW havvind i Nordsjøen hele 3400 Hywind Tampen-anlegg (88 MW), som alene hadde en utbyggingskostnad på i overkant av 8 mrd. kroner.

Når en tar hensyn til vake-tap, som medfører en betydelig reduksjon i energiproduksjonen når vindturbiner «skygger» for hverandre, og dermed også økt arealbehov, vil regjeringens og Nordsjølandenes havvind-målsetting kunne føre til at nærmere 50 % av Nordsjøen vil måtte bygges ut med vindturbiner. Utbygging av vindkraft i et slikt omfang vil i så fall utgjøre det største naturinngrepet i Europa noensinne. Dette vil påvirke hele økosystemet i Nordsjøen, inkludert havstrømmer produksjon, sedimentering, oksygenforhold i bunnvannet, rekruttering av fisk, og dermed også fiskeriene. Per i dag er det nesten ingen kunnskap om hvilke, og hvor store, effekter dette vil få.

Selv om dette er en problematikk som er helt avgjørende på lang sikt, så er ikke noe av dette ikke nevnt i fagrapportene eller i SKU'en ellers. Etter vår oppfatning bør det igangsettes et internasjonalt forskningssamarbeid, som kan bidra med kunnskap som sikrer at planlagt massiv utbygging av vindkraft ikke ødelegger unødige mye for de marine økosystemene, samt for fiskeriene i Nordsjøen og ellers.

Kunnskapshull og videre kunnskapsinnhenting:

All utbygging av vindkraftverk til havs må bygge på tilstrekkelig god kunnskap om effekter på havmiljø og fiskeri. Næringene må selv bidra til å styrke oppbyggingen av nødvendig kunnskap, men det offentlige har en særlig viktig rolle i forhold til å innhente grunnleggende kunnskap. Det har imidlertid vært utfordrende å få avsatt tilstrekkelige midler til slik kunnskapsinnhenting.

I statsbudsjett for 2025 prioriterte regjeringen å bevilge 88 millioner kroner til innhenting av kunnskap om effekter av vindkraft til havs på natur, miljø og fiskebestander. Sammenlignet med midlene som de siste årene er bevilget i statsstøtte til selskap som ønsker å bygge ut vindkraft i våre havområder (totalt mer enn 60 milliarder kr), så er dette naturligvis svært lavt. Vi stiller oss også uforstående til at det fortsatt ikke blir stilt klare krav kunnskapsinnhenting og god sameksistens med fiskeri, når det bevilges statsstøtte til havvindselskapene.

Den 27. august i fjor oversendte Norges Fiskarlag, Fiskebåt, WWF, Offshore Norge, Fornybar Norge, Havforskningsinstituttet og DNV et felles innspill til regjeringen om viktigheten av å sette av ressurser til kunnskapsinnhenting om miljøeffekter av havvind. Dette er kunnskap som også er sentral for å sikre en god sameksistens med fiskerinæringen, samt legitimitet for hele havvindsatsingen. Mange av de viktigste kunnskapshullene og forskningsoppgavene er beskrevet i SKU'en som nå er på høring. Vi forventer at regjeringen legger stor vekt på det som framkommer her, og bidrar til tilstrekkelig finansiering av ny nødvendig kunnskap.

Åpning av områder for havvind utenom de offisielle prosessene:

Vi konstaterer at det også søkes om utbygging av vindkraftverk til havs utenom områder som er åpnet for slik utbygging (Utsira Nord og Sørliche Nordsjø II), og utenom de offisielle åpningsprosessene. Tre slike pilotprosjekt har allerede fått tildelt enorme midler fra Enova (foreløpig til sammen 5,5 milliarder kr i statsstøtte).

Enova har innvilget selskapene denne statsstøtten *før* det er utarbeidet konsekvensutredninger og *før* prosjektene har blitt omsøkt. Etter vår vurdering vil dette kunne påvirke den videre saksbehandlingen. Prosjektene kan i realiteten være «forhåndsgodkjent», samtidig som hensynet til fiskeri og havmiljø i mindre grad blir hensyntatt. Denne praksisen kan etter vårt syn også bidra til å undergrave de offisielle åpningsprosessene, som denne SKU'en er en del av.

Vi er kjent med at Enova har fått enda flere søknader om statsstøtte til vindkraftprosjekt, som planlegges utenom de offisielle åpningsprosessene, til behandling. Disse prosjektene er planlagt i svært viktige fiskeområder og/eller gyteområder. Norges Fiskarlag oppfordrer derfor Energidepartementet om å instruere Enova om *ikke* å tildele midler til flere havvind-prosjekt, før prosjektene er konsekvensutredet, omsøkt og endelig godkjent.

Vi vil naturligvis være tilgjengelige for å utdype våre synspunkt, dersom det er ønskelig fra departementets side.

Med hilsen
Norges Fiskarlag

Sverre Johansen

Jan Henrik Sandberg

Kopi til: Medlemslag, Nærings- og fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, NVE, Miljødirektoratet, Kystverket, Sjøfartsdirektoratet, Sjøkeldirektoratet, Havforskningsinstituttet og Enova.

Vedlegg:

- «*Forslag til to program for strategiske konsekvensutredninger for utbygging av vindkraft til havs*». Høringssvar fra Norges Fiskarlag, datert 12. juni 2023.

- «*Regelverk for sikkerhet og arbeidsmiljø ved fornybar energiproduksjon til havs*». Høringssvar fra Norges Fiskarlag, datert 1. mars 2024.

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskrevet signatur.

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Deres ref.
23/900

Vår ref.
2023/390-3

Saksbehandler
Jan Henrik Sandberg, 976 82 469

Dato
12.06.2023

Forslag til to program for strategiske konsekvensutredninger for utbygging av vindkraft til havs – Høringssvar fra Norges Fiskarlag

Norges Fiskarlags høringssvar gjelder forslag til begge utredningsprogram. Nærmere bestemt uttaler vi oss både til «Forslag til program for strategisk konsekvensutredning for Sørvest F og Vestavind F» og «Forslag til utredningsprogram for 18 identifiserte områder for utbygging av vindkraft til havs». Norges Fiskarlags høringssvar er utarbeidet i samarbeid med medlemslagene Fiskebåt, Nord Fiskarlag og Sør-Norges Fiskarlag. Fiskebåt sender også et eget høringssvar i saken.

Norges Fiskarlags grunnleggende syn:

Fiskerne har de siste årene opplevd et stort og økende press for å ta i bruk havområder til vindkraftformål, særlig i Nordsjøen. Både bunnfaste og flytende vindturbiner har blitt omsøkt på relativt grunne områder, noe som ofte er sammenfallende med våre beste fiskebanker og gyteområder.

Vår grunnholdning har hele tiden vært at utbygging av vindkraft til havs ikke må ødelegge for viktige gyte- og oppvekstområder, havmiljøet for øvrig eller fiskernes driftsgrunnlag. Vi må også ha tilstrekkelig kunnskap om konsekvensene, både på kort og lang sikt. Dette må dokumenteres før utarbeidelse av konsekvensutredninger, og før konsesjoner tildeles. På disse vilkårene vil vi kunne godta utbygging av vindkraft til havs. Det har vi bl.a. gjort for de åpnete områdene Utsira Nord og Sørlige Nordsjø II, men her gjenstår fortsatt et betydelig arbeid med kunnskapsinnhenting.

Norges Fiskarlag og medlemslagene har gjennom flere år har hatt en svært omfattende dialog med vindkraftselskap, organisasjoner, forvaltning og politikere. Erfaringene har dessverre ikke bare vært gode. Vi har tidligere erfart at fiskernes kunnskap og innspill har blitt bagatellisert, og ofte ikke tatt hensyn til.

Situasjonen synes nå å ha blitt betydelig bedre. En viktig årsak til dette er at regjeringen har slått fast at vindkraftverk til havs ikke skal bygges ut i viktige fiske- og gyteområder. Slike utbygginger skal også ta nødvendige hensyn til viktige vandringsruter, og ikke gå ut over sjømattryggheten. I tillegg skal det allerede fra starten av stilles klare vilkår, inkludert krav til finansiell sikkerhet, som sikrer fjerning av vindkraftanlegg etter endt drift. Disse sentrale forutsetningene er også noe som de viktige vindkraftorganisasjonene og fiskeriorganisasjonene nå har oppnådd felles enighet om.

Norges Fiskerilags landsstyre har vist til at det verken vil være miljøriktig, klimavennlig eller samfunnsøkonomisk lønnsomt å bygge ut vindkraftverk til havs, der hvor dette vil gå ut over klimavennlig og lønnsom høsting av sunn sjømat. Landsstyret har videre slått klart fast at det må være uaktuelt å subsidiere utbygging av vindkraftverk der dette går på bekostning av fiskeri og havmiljø. På sikt må slike utbygginger skje på vanlige kommersielle vilkår.

Om høringene:

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) fikk sommeren 2022 i oppdrag fra Olje- og energidepartementet å identifisere nye potensielle områder for vindkraft til havs. Norges Fiskerilag og Fiskebåt oversendte NVE omfattende innspill til dette arbeidet. Oppdraget ble gjennomført i samråd med bl.a. Fiskeridirektoratet, Miljødirektoratet, Kystverket og Oljedirektoratet.

NVE og direktoratsgruppa la den 20. april i år fram sin rapport. Her ble det foreslått 20 nye potensielle områder for havvind. Disse foreslåtte utredningsområdene hadde til sammen et areal på hele 54 000 kvadratkilometer, jf. kartet nedenfor. De fleste av de foreslåtte områdene ligger relativt langt til havs, dvs. utenfor territorialgrensen på 12 nautiske mil av grunnlinja. Unntaket er områdene Vestavind D og Vestavind F, som ligger utenfor Vestland og Rogaland fylker.

NVE og direktoratsgruppas rapport ligger til grunn for Olje- og energidepartementets høring av «Forslag til program for strategisk konsekvensutredning for Sørvest F og Vestavind F» og «Forslag til utredningsprogram for 18 identifiserte områder for utbygging av vindkraft til havs». Begge forslagene til utredningsprogram har høringsfrist den 12. juni i år.

Forslag til utredningsområder for utbygging av evt. vindkraftverk til havs (NVE, 20. april 2023).

Forslaget til førstnevnte utredningsprogram (Sørvest F og Vestavind F) omfatter de to eneste områdene som fagetatene mener kan være klare for evt. utlysning allerede i 2025. Det andre forslaget til utredningsprogram gjelder de andre 18 potensielle områdene for vindkraftutbygging, som kan bli klare for utlysning på senere tidspunkt (helt fram mot 2040). Dokumentet «Felles føringer for de strategiske konsekvensutredningene» legges til grunn for begge forslagene til utredningsprogram.

Selve hensikten med de to høringene er å framskaffe beslutningsrelevant kunnskap, som i neste omgang kan legges til grunn for strategiske konsekvensutredninger. Etter at en slik strategisk konsekvensutredning er gjennomført, vil Olje- og energidepartementet kunne vurdere hvilke områder/delområder som evt. kan åpnes for utbygging.

I tillegg de 20 potensielle områdene for vindkraft til havs, som NVE og direktoratsgruppa har identifisert i sin rapport, så foreligger det også en rekke søknader om utbygging av vindkraft i andre områder. Mange av disse prosjektene har tilknytning til petroleumsinstallasjoner og/eller petroleumslisenser. Det omfatter bl.a. prosjektene Ekofisk Vind, Brage Vind, Trollvind og Goliat Vind. Per nå er flere av disse prosjektene lagt bort pga. manglende lønnsomhet / behov for økt statsstøtte. Det søkes i tillegg om kystnære testanlegg, først og fremst i Rogaland (Karmøy, Bokn, Kvitsøy og Eigersund). Alle disse prosjektene behandles utenom de ordinære åpningsprosessene.

Høringsinnspill fra Norges Fiskarlag:

Å identifisere utredningsområder for utbygging av vindkraft til havs, på et godt og tverrfaglig grunnlag, er ingen enkel jobb. Generelt mener vi allikevel at NVE, Fiskeridirektoratet og direktoratsgruppa for øvrig her har gjennomført et foreløpig godt arbeid. Etter vår oppfatning har hensynet til viktige fiske- og gyteområder, og dermed også fiskeriene, generelt blitt betydelig bedre ivarettatt i dette arbeidet, enn i den strategiske konsekvensutredningen for vindkraft til havs fra 2012. Etter vårt syn gir også høringsdokumentene en god overordnet oversikt av forholdet mellom fiskeri og vindkraft til havs. Dette er svært viktig for å kunne ivareta hensynet til fiskeriene, kystsamfunn, mottak og fiskeforedlingsindustri, samt for å sikre forsyning av sunn og klimavennlig sjømat til kunder i mer enn 100 land.

Vi konstaterer at NVE og direktoratsgruppa har identifisert langt større utredningsområder enn det som har blitt kommunisert som et sannsynlig arealbehov, for kunne å oppnå regjeringens utbyggingsmål på hele 30 GW vindkraft til havs. NVE oppgir derfor at de foreslåtte utredningsområdene (totalt hele 54 000 km²) kun utgjør «bruttoarealer». Det forutsettes at det endelige arealbeslaget vil bli langt mindre enn dette. Anslagsvis forventes det at kun 10–20 % av de foreslåtte utredningsområdene faktisk vil kunne bli bygd ut. Vi legger derfor til grunn at en stor del av områdene, som viser seg å være uegnet pga. høyt konfliktnivå med fiskeri og/eller naturmiljø, allerede i en tidlig fase kan bli justert, redusert og/eller tatt ut av de videre prosessene.

Innspill til forslag til utredningsområder:

Flere av de 20 foreslåtte utredningsområdene er allerede i stor eller betydelig konflikt med fiskeriene, eller evt. også med viktige kartlagte gyteområder. Vindkraftutbygging i slike områder vil bryte med regjeringas og næringenes felles forutsetning om at vindkraftverk til havs ikke skal bygges ut i viktige fiske- eller gyteområder. Områder som allerede nå må utgå i sin helhet er etter vår oppfatning derfor Nordavind A, Nordavind B, Nordvest C, Vestavind E, Sørvest E og Sønnavind A. Det vil også være helt nødvendig med justeringer og reduksjoner av de øvrige forslagene til utredningsområder for å ivareta hensynet til fiskerier, gyteområder, bestandene og havmiljøet. Dette er noe Norges Fiskarlag og medlemslagene fortsatt jobber med, og vi ber om en tett og god dialog med forvaltningen i forbindelse med gjennomføringen av de planlagte strategiske konsekvensutredningene.

Områdene Vestavind F og Sørvest F er foreslåtte utvidelser av de allerede åpnete områdene Utsira Nord og Sørliche Nordsjø II. NVE og de andre fagetatene mener som nevnt at disse to områdene er de eneste som vil kunne bli klare for utlysning allerede i 2025. Når det gjelder området Vestavind F, så er det registrert viktige gyteområder her. Det er også relativt stor fiskeriaktivitet i sørøstlige deler av denne foreslåtte områdeutvidelsen, ikke minst etter reke. Dette fiskeriet er svært viktig for deler av den mindre kystnære flåten i regionen. Det mangler generelt sporingsdata for denne flåten, men mange av rekefeltene er registrert i kystnære fiskeridata. Når det gjelder området Sørvest F, så er det

her noe fiskeri etter tobis. Så vidt vi erfarer er det også registrert gyteområder innenfor deler av denne foreslåtte områdeutvidelsen.

Vi er, bl.a. gjennom pressen, blitt gjort kjent med at det arbeides politisk for å åpne enda flere av de identifiserte områdene allerede i 2025. Det er ikke uten videre uproblematisk. Dette krever at det gjennomføres en ny åpen, faglig god og tillitvekkende prosess. Det må også gjennomføres nødvendige forhåndskartlegginger (Mareano) og nødvendig kunnskapsinnhenting. Fra nå av bør det også legges til grunn realistiske analyser av kraftbehov i nærområdet og samfunnsøkonomi. Vi erfarer for øvrig at arealpresset på fiskeriene nå er særlig stort i Nordsjøen. Vi vil derfor kunne gå i dialog om nye åpningsprosesser i andre områder, forutsatt at dette skjer på en forsvarlig og tillitvekkende måte.

Vi merker oss at NVE og de andre fagetatene har vurdert de nye utredningsområdene for potensiell havvindutbygging med hensyn til fysisk egnethet, natur og miljøverdier, samt konfliktpotensial med fiskeri og andre næringer og aktiviteter. Fagetatene har fortsatt ikke vurdert hensynet til kostnader, finansiering, samfunnsøkonomi og/eller utslipp av klimagasser i et totalperspektiv (jf. Hywind Tampen-prosjektet). Også arealbehovet knyttet til utbygging av 30 GW vindkraft til havs synes å være svært usikkert. Norges Fiskerilag forventer at det gjennomføres grundige og tverrfaglige avklaringer av disse spørsmålene i forbindelse med strategiske konsekvensutredninger, og senest for flere av våre havområder lyses ut for utbygging.

Innspill til videre kartlegging og dokumentasjon av fiskeriaktivitet:

Etter vår oppfatning er kartleggingene av fiskeriaktivitet, som Fiskeridirektoratet har utarbeidet, et godt utgangspunkt for dette arbeidet. Kartleggingene er i stor grad basert på fangstmengde i tonn, sporingsdata (2018–2021) og til dels kystnære fiskeridata. Disse kartleggingene bør imidlertid utvikles videre i forbindelse med kommende strategiske konsekvensutredninger.

Fiskeriene er som kjent en dynamisk aktivitet, i stadig endring. Forhold som påvirker bestandene, og dermed også fiskeriaktiviteten, er bl.a. endringer i vandringsmønster, havklima, produksjon/mattilgang, rekruttering, kvoteråd, sonetilgang og utvikling i fangstteknologi.

Sporingsdataene gjenspeiler først og fremst selve fangsoperasjonen, men fiskeriaktiviteten utgjør naturligvis mer enn dette (leteaktivitet, «snuområder» m.m.). Fangstmengde i tonn illustrerer heller ikke godt nok fangstverdien, og dermed verdien av de aktuelle områdene i fiskerisamanheng. I neste fase bør helt nye fiskeridata (etter 2021), og flere historiske data også legges til grunn. En må også ta i betraktning når de ulike fartøygruppene har fått innført sporing. F.eks. har fiskeflåten mellom 11 – 15 meter kun hatt sporing siden 1. juli 2022, slik at det er store mangler i de historiske dataene for denne flåtegruppa.

Selv om påvirkningen av fiskeriene innen delområder ikke nødvendigvis blir veldig stor, så kan totalbelastningen bli betydelig, særlig dersom det er de samme fiskeriene og artene som blir belastet. Reduksjon av tilgjengelig fiskeareal vil også medføre økt belastning på resterende areal. Det gjelder også på internasjonalt nivå, siden de fleste land i Nordsjøregionen har avtaler om en viss anledning til å fiske i hverandres soner.

En må også ta hensyn til forhold som lav TAC (Total Allowable Catch) for nordsjøtors, noe som kan vanskeliggjøre fiske etter andre arter i store deler av Nordsjøen. Der vi har en områdebasert fiskeriforvaltning, f.eks. for tobis (rullering mellom fangstfelt fra år til år, der enkelte felt ikke alltid er tilgjengelig), må det også tas hensyn til det. Legging av kabler inn til land, ikke minst der disse krysser eksisterende rør og kabler, vil også kunne påvirke utøvelsen av fiske, ikke minst de kystnære fiskeriene. Kommende strategiske konsekvensutredninger må derfor også bidra til å sikre at disse

fiskeriene ikke blir skadelidende. En må også vurdere om arealbeslag til vindkraftformål kan føre til potensiell «vridning» av sjøverts ferdsel inn i viktige fiskeområder.

Den totale belastningen på fiskeriene må ses i sammenheng med annen næringsvirksomhet (petroleum, havbruk til havs, sjøverts ferdsel, Forsvarets virksomhet m.fl.), samt naturavtalen med målsettingen om 30 % bevaring av havområdene.

Kunnskapsbehov:

Vi konstaterer at det fortsatt er store kunnskapsmangler om effekter av havvind på gyte- og oppvekstområder, vandringer, larvedrift, rekruttering og havmiljøet ellers. Ikke minst ser det ut til at lavfrekvent lyd fra vindkraftverk kan påvirke atferd, gyting og rekruttering hos viktige bestander. Det er også mye som indikerer at elektromagnetisk stråling fra kraftkabler kan påvirke atferd og fiskevandring. Flere av de nye potensielle vindkraftområdene ligger nettopp i vandringsruter og/eller gyte- og leveområder for arter som lodde, torsk, NVG-sild, tobis og makrell. Det må nå etableres tilstrekkelig god kunnskap om disse problemstillingene, ikke minst som grunnlag for kommende strategiske og prosjektspesifikke konsekvensutredninger.

Det er i neste fase også nødvendig å gjennomføre bedre kartlegginger av gyte- og oppvekstområder, ikke minst utenfor grunnlinja. Her vil også medlemmene i Norges Fiskarlag og medlemslagene kunne bidra med viktige erfaringsdata. Inntil det etablert tilfredsstillende kunnskap om de overnevnte problemstillingene forutsetter vi at det legges til grunn en føre var-holdning til utbygging av vindkraft til havs.

Areal er en begrenset ressurs. Områder som skal åpnes for vindkraftutbygging må derfor utnyttes mest mulig arealeffektivt. Hvis ikke vil arealbehovet, og dermed også konfliktene med fiskeri og havmiljø, kunne bli større enn nødvendig. Vi konstaterer at det foreløpig legges opp til lav arealutnyttelse i de åpnete områdene Utsira Nord og Sørlege Nordsjø II, noe som etter vår oppfatning er svært bekymringsfullt. Det er derfor positivt at det foreslås at den kommende strategiske konsekvensutredningen skal vurdere kapasitetsutvidelse i disse områdene.

Det er i praksis svært krevende å drive nåværende kommersielt fiskeri inne i vindkraftverk til havs, kanskje særlig i såkalte flytende anlegg med omfattende forankringssystem. Også i høringsdokumentene slås det fast at et område avsatt til vindkraftverk anses som beslaglagt når det gjelder fiskeriaktivitet. Et fiske i nærheten av vindturbiner fører også med seg en betydelig sikkerhetsrisiko. Det er derfor relativt usannsynlig at det vil la seg gjøre å gjennomføre fiskeri av betydning i, eller tett opptil, vindkraftverk til havs.

Vi stiller oss allikevel ikke avvisende til å utrede evt. muligheter for å utvikle fiske ved/inne i vindkraftanlegg. Vi deltar derfor i en prosjektsøknad til Norges Forskningsråd, koordinert av Niva og Akvaplan-niva, som skal forsøke å etablere kunnskap som slike muligheter. Vi konstaterer også at dette er tema som foreslås vurdert nærmere i de strategiske konsekvensutredningene.

For å sikre en mest mulig arealeffektiv utnyttelse av egnede havområder mener vi det også bør etableres kunnskap om/hvordan vindkraftverk til havs (flytende turbiner?) kan legges til områder aktuelle for CO₂-lagring i havbunnen (CCS), områder der det er akkumulert karbonrike sedimenter på sjøbunnen (Norskerenna m.fl.) og evt. dumperområder (områder der det tidligere er dumpet avfall, ammunisjon m.m.). Dette vil kreve god kartlegging av områdene, fortrinnsvis gjennom Mareano-programmet.

Vi konstaterer at det nylig ble arrangert et stort toppmøte om utbygging av fornybar energi i Oostende i Belgia. Her var også Norge med på å vedta en deklarasjon med mål om å bygge ut minst

120 GW vindkraft i Nordsjøen innen 2030, og minst 300 GW innen 2050. Dette tilsvarer minst 10 Norges målsetting, eller mer enn 3400 Hywind Tampen-anlegg. Utbygging av vindkraft i et slik enormt omfang vil påvirke hele økosystemet i Nordsjøen, inkludert produksjon, sedimentering, oksygenforhold og rekruttering, og dermed også fiskeriene. Per i dag er det nesten ingen kunnskap om hvor store effekter dette reelt sett vil få. Etter vår oppfatning er disse problemstillingene så viktige å avklare at det snarest bør igangsettes et internasjonalt forskningssamarbeid.

For vår del vil utbygging av hele 30 GW vindkraft til havs (til en kostnad som nå ser ut til å bli minst 1500 milliarder kr – tilsvarende et helt statsbudsjett), utgjøre det kanskje aller største naturinngrepet i Norge noensinne. Vi konstaterer at behovet for statlige subsidier er svært stort, og at behovet for statsstøtte er økende. Det må være en minst like viktig statlig oppgave å etablere grunnleggende kunnskap om effekter av havvind på fiskeri, bestander og havmiljø, som å finansiere selve utbyggingene.

Vi vil være tilgjengelige for å utdype våre synspunkt, dersom det er ønskelig fra departementets side.

Med hilsen
Norges Fiskarlag

Sverre Johansen

Jan Henrik Sandberg

Kopi til: Medlemslag, Nærings- og fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, NVE, Miljødirektoratet, Kystverket, Sjøfartsdirektoratet, Oljedirektoratet, Petroleumstilsynet, NGU, Kartverket og Havforskningsinstituttet.

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskrevet signatur.

Havindustritilsynet

postboks@havtil.no

Deres ref.
2023/1318

Vår ref.
2023/904-2

Saksbehandler
Jan Henrik Sandberg, 976 82 469

Dato
01.03.2024

Regelverk for sikkerhet og arbeidsmiljø ved fornybar energi- produksjon til havs – Høringsuttalelse fra Norges Fiskarlag

Norges Fiskarlag viser til høring av forslag til forskrift om sikkerhet og arbeidsmiljø ved fornybar energiproduksjon til havs. Forskriften foreslås å gjelde både for anlegg/virksomhet omfattet av havenergiloven, samt for anlegg som forsyner petroleumsinnretninger med kraft, og derfor er omfattet av petroleumsloven. Havindustritilsynet (tidligere Petroleumstilsynet) legger opp til at den nye forskriften skal tre i kraft medio 2024.

Norges Fiskarlag har følgende innspill til høringen:

- Selv om fiskerinæringa ikke blir direkte berørt av den nye forskriften, så er fiskerinæringa en sentral berørt part ved etablering av vindkraftverk til havs. Krav til sikkerhet og beredskap, både i forhold til utbygging, drift, vedlikehold og opprydding/tilbakeføring, er derfor av stor viktighet for oss.
- Regjeringen har målsetting om å tildele areal for utbygging av 30 GW havvind i våre farvann innen 2040. På sikt vil derfor vindkraft til havs kunne omfatte langt større havarealer, og langt flere enheter, enn petroleumsnæringa på norsk sokkel. Av den grunn vil også sikkerhetsutfordringene knyttet til fiskeri og sjøverts ferdsel (kollisjonsfare, fastheking av fiskeredskap m.m.) kunne bli større enn det vi nå opplever i forhold til petroleumsvirksomheten.
- Høringsnotatet viser til at det allerede eksisterer relevante reguleringer i petroleumsvirksomheten, som også bør kunne anvendes ved utbygging og drift av havvindanlegg. Ikke minst gjelder dette ordninger for overvåking og beredskap. Norges Fiskarlag støtter dette. Bl.a. må det opprettes systemer for

overvåking og varsling av sjøtrafikk i/ved vindkraftverk i sanntid. Det bør også være vaktfartøy og slepebåtkapasitet tilgjengelig, for å redusere potensialet for alvorlige ulykker dersom fartøy i nærområdene f.eks. får driftsstans.

- Havindustritilsynet foreslår i ny forskrift en bestemmelse om plassering og merking av energianlegg og sikkerhetssoner (§ 5–8). Nærmere bestemt foreslås det:

«Konsesjonæren skal sikre at:

- a. informasjon om plassering av energianlegg blir gitt til Etterretninger for sjøfarende og fiskeripressen, og at kopi blir sendt til Havindustritilsynet,*
- b. utlegging og fjerning av sjømerker blir kunngjort på forhånd i Etterretninger for sjøfarende,*
- c. etablering av sikkerhetssoner og opphevelsen av dem blir kunngjort i Etterretninger for sjøfarende og i fiskeripressen,*
- d. kopi av opplysninger om sikkerhetssoner og merking av energianlegg etter [forskrift om merking av innretning for fornybar energiproduksjon](#) blir sendt til Havindustritilsynet.»*

Norges Fiskarlag støtter dette. Den nevnte forskriften om merking av innretning for fornybar energiproduksjon forvaltes av Kystverket. Denne må etter vår oppfatning gjelde for *alle* vindkraftanlegg til havs – både de som behandles etter havenergiloven og petroleumsloven.

- I Kystverkets forskrift om merking av innretning for fornybar energiproduksjon § 4, slås det fast:

«I norsk økonomisk sone og på kontinentalsokkelen kan sikkerhetssonen ha en utstrekning på inntil 500 meter fra innretningens ytterkanter» (våre understrekinger).

Sett fra Fiskarlagets side er det i utgangspunktet ikke ønskelig å opprette sikkerhetssoner på inntil 500 meter rundt vindkraftverk til havs. I stedet bør det vurderes innføring av hensynssoner/aktsomhetsområder og gode system for overvåking og beredskap. Deler av disse problemstillingene er nærmere omtalt i rapporten «[Utredning knyttet til sikkerhetsaspekter mellom havvind, fiskeri og havbruk til havs](#)», som ble utarbeidet av Safetec på vegne av Fiskeridirektoratet i desember 2023. FoU-prosjektet «[Kunnskapsinnhenting for Sameksistens mellom fiskeri- og havvindsnæring](#)» (Havforskningsinstituttet 2023), gir også en god orientering om hvordan sikkerhet og beredskap knyttet til vindkraftverk til havs best kan bli ivarettet.

- Når det gjelder forholdet mellom fiskeri og havvind, så har Norges Fiskarlag med medlemslag, Offshore Norge og ledende havvindselskap nylig utarbeidet en egen dreiebok/veileder – «[Anbefalt praksis for sameksistens mellom fiskeri og havvind](#)». Formålet med denne dreieboka er ikke minst å legge til rette for best mulig sikkerhet ved utbygging og drift av havvindanlegg, innenfor områder myndighetene har åpnet for slik aktivitet. Her vises det bl.a. til etablering av system for overvåking, beredskap, merking og kommunikasjon, samt håndtering av evt. ulykkeshendelser. Deler av dette bør være relevant i forhold til den kommende forskriften, samt for arbeidet med sikkerhet og beredskap for havvindanlegg ellers.

Norges Fiskarlag med medlemslag (Nord Fiskarlag, Sør-Norges Fiskarlag og Fiskebåt) ønsker en tett og god dialog med både Havindustritilsynet og andre, for å oppnå en best mulig sikkerhet og sameksistens mellom fiskeri og havvind i årene som kommer. Vi vil naturligvis være tilgjengelige for innspill og spørsmål i den forbindelse.

Med hilsen
Norges Fiskarlag

Sverre Johansen

Jan Henrik Sandberg

Kopi til: Medlemslag, Nærings- og fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, Kystverket, Miljødirektoratet, NVE og Havforskningsinstituttet..

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskrevet signatur.

